HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

ח"ל ונטעמיך. דתלת טעמא במידי דלית ליה רווחא והפסדא: **וזבין שוה** (ה) **ארבע בחמש.** דלית ליה רווחא טובא: **ה"ל דזביניה וזביני.** בתמיה. והא לא פליג רבנן במכירת פחות מכן עשרים שאינו יודע בטיב משא ומתן מידי אלא (ג) כולהו תקון דלא ליהוי זביני: **אלא.** היינו טעמא דמכירה קיים להו לרבנן כו' זימנין דמקרקשי כו' הלכך בכולהו מכירות תקון דלא ליהוי זביני: **אי נאו דאיתיה ליה הנאה.** גדולה מיניה לא הוה יהיב ליה כו': **דליעבדן מילי.** לגמול לו חסד ולהיטיב לו בכל עניין: **בודקין לקדושין.** אע"פ שהוא בן י"ג שנים ויום אחד ואשה בת י"ב שנים ויום אחד לא סמכינן אשנים לאחזוקיהו כגדולים ובני שיער להחשב קדושיהן ולאי אף להקל כגון לבטל קדושי שני שקידם אחריו בלא בעל אלא בודקין אחריו אם הביא שערות אז יחשבו קדושי ולאי: **וגירושין.** לקמיה מפרש: **ואחילה.** כדמפרש לקמיה דמשום אשה נקט לה שלא תחלון עד שתגדיל ותביא שיני שיער: **ולמיאונין.** אם הביאה שערות לא תמאן: **עד שיהא בן עשרים.** אע"ג דאייתי שערות מי"ג: **וכי מאחר דבדקינא ליה.** להאי גברא בשעת קדושין ונמצא גדול למה לריך בדיקה בשעת גירושין: **אלא ליבום.** דמבן תשע קנאה בביאה ואין יכול לגרש עד שיביא שתי שערות: **לאפוקי מדר' יוסי.** דמשום חלילת אים לא אילטריך דמגירושין שמעינן לה: ה"ג **עד שירבה השחור קמ"ל דלא כרבי יהודה.** ובמסכת נדה (נב.) מפרש עד שירבו השערות ויהיו שוכבות וגראה כמו שהרבה השחור ולא גרס על הלבן ולר' יהודה אין בודקין הא לאחר הבאת שערות ממתנת עד שירבה ויהיו שוכבות: **והלכתא לגדול בר מנשה.** דבן י"ג היודע במשא ומתן מוכר בנכסי אביו אפי' מקרקעי דאילו מטלטלי אפילו פעוטות כבר שיש מוכרין: **ממר זוטרא.** דלעדות מטלטלי מעיד בן י"ג שאינו יודע בטיב משא ומתן אבל בעדות קרקע לא: **והלכתא לאמימר.** דמתנת בן י"ג שאינו יודע בטיב משא ומתן הוא מתנתו מתנה ואע"ג דמכירת נכסיו לא הוא מכירה: **והלכתא כרב נחמן אמר שמואל בכולהו.** קדושין וגירושין חלילה ומיאונין דלא סמכינן אשנים עד שנבדוק סימנין ומכור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים ויביא סימנים מי שאינו יודע בטיב משא ומתן דטפי מעשרים לא (ו) אמטו רבנן להמתין לחכמתו ואם לא הביא שיער בעשרים נחזקינן כקטן עד רוב שנותיו אם לא נמצאו בו סימני סרים. ואיכא למימר דוקא בנכסי אביו אבל בנכסים שנתנו לו במתנה או שקנה ממטלטלין שאינם ירושת אבותיו הנהו מוכר פחות מכן עשרים כדין מטלטלין: **מתני' ר' אלעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכן כו'.** ר' אלעזר סבירא ליה (ז) לענין שיב מרע אינם ככתובין וכמסורין כלל אלא כבריא בעלמא ולריך קנין כשאר מתנת בריא ואע"ג דמיתת לא קנה מקבל מתנה בלא קנין ואפי' מצוה מחמת מיתה נמי לר"א בעי קנין שהרי מעשה של אמן של בני רוכל אוקימנן לעיל (דף קנח:) במצוה מחמת מיתה ואפ"ה פליג ר"א ואמר להו לחכמים בני רוכל תקבלם אמם ושלא כדין קיימו דבריה כי אם לקונסן: **ואחד מסוכן.** ואף על גב דלא אייר מידי לא מיקני באמירה כלל. ונראה בעיני דכיון דלא מפליג ר"א בין שיב מרע לבריא לענין היכא דמית (ח) הוא הדין היכא דעמד אינו חוזר אם קנו מידו לר' אלעזר: בני

ולטעמיך זבין שוי חמשא בשיתא. ומ"מ גם בגדולים נמי אין ממוכרו מכר בכה"ג דהוי ליה בטול מקח ומחזיר אוגאה[א] וי"ל דלאו דוקא נקט חמשא בשיתא אי נמי דוקא ואתי שפיר למה שמפרש ר"מ דאין אוגאה לקרקעות [ב] אי נמי כגון שאמר בפירוש יודע אני שאינו שוה כל כך אי נמי לא יתבטל לגמרי כיון דליכא יותר משתות [ג]:

בודקין לקדושין ולגירושין. הך בדיקה אחד שהגיע (ו) לכלל שנים אבל מקמי שנים הוו שערות שומא בעלמא דלאמרינן בנדה פרק [ד] (נא ע"ב ושם) וגם מהגיה הך בדיקה לענין שאם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר אי משכחינן בתר הכי סימנים בתראי לא הוו קדושין [ד] ואי לא משכחי סימנים הוי ספיקא דחייסינן שמא נשרו בספיקא דאוריתא כי הכא כדאמר בפ' בא סימן (ו) וליכא למימר דאם פשטה ידה וקבלה קדושין מאחר חייסינן לקדושי [שניסס] [ה] וכדשמואל דאמר בפ' עשרה יוחסין (קדושין דף עט:) קדשה אביה בדרך וקדשה היא עצמה בעיר חוששין לקדושי [שניסס] דהתם לא קאמר הכי אלא ביומא דמשלם שית שבאותו יום בגרה [ו] אבל הכא שהגיע כבר לגדלות מזמן גדול לא [ז]:

ולגירושין. אשה לא יאמלו שערות לא יהיו גירושין דלא סמכינן אחזקה להקל וכן לחליצה ולמיאון ואע"ג דגבי מיאון אמרי' בפ' בא סימן (דף מח: ושם) קטנה שהגיעה לכלל שנותיה איכא לריכה בדיקה דחזקה הביאה סימנין היינו היכא דלא בדקינא אבל היכא דבדקינא ולא אסכחינן יכולה למאן ולא חייסינן שמא נשרו כיון שלא בעל [ח] כדאמרי' בפ' בא סימן (ד' נב.) מיהו בזמן הזה לא בקיאינן בהכרת גומות [ט] ט: **וכי** מאחר דבדקינוה לקדושין לגירושין למה לי כו'. ומ"מ ומאי קושיא וכי מוהה הוא לבדוק לקדושין אבל לגירושין לריך הוא לבדוק אם הוא גדול לגרש ועוד דהוה ליה למימר האי ליפוקי למאי הלכתא בדקינן לגירושין [י] דממה נפשך היא מגורשת אשה היה קטן בשעת קדושין אפי' גירושין לא בעי ואם היה גדול עכשיו הוא [יא] גדול בשעת גירושין ואם היה ספיקא הא ספיקא דאוריתא לחומרא דחייסינן שמא נשרו כדאמרי' בפ' בא סימן (שם) ודוחק לומר דבודקין לקדושין דהיינו אם לא מצאו שערות לא תהא מקודשת דלא חייסינן שמא נשרו [יא] דהוא אז מילתא דשמואל בהכי דלא כהלכתא: **לחליצה לאפוקי מדר' יוסי.** דהתם אפי' ר' יוסי מודה וי"ל דמשמע לי' דמיירי בין בחיים בין באשה דומיא דלגיטין ולקדושין דמיירי בין בחיים בין באשה: **לאפוקי** מדר' יהודה כו'. ואם תאמר מנא ליה לאפוקי מדרבי יהודה למא בבדיקה דרבי יהודה אייר ויש לומר דומיא דבדיקות דלעיל דהוי ב' שערות מיהו לריך עיון אי קאמר ר' יהודה למילתיה גבי מיאון דוקא או לא: **עד שירבה שחור על הלבן.** פי' רבינו שמואל דלא גרסינן על הלבן [יב] ול"י אומר דגרסינן שפיר דעל הלבן היינו על הבשר שהוא לבן [יג] ואיידי שהזכיר שחור בשיער הזכיר בשר בלשון לבן [יד]: **רבי אלעזר אומר אחד בריא ואחד מסוכן כו'.** הכי גרים רבינו תם ר' אלעזר ולא ר' אליעזר והוא ר' אלעזר בן שמוע דאי גרים ר' אליעזר היה קשה מדתני בתר הך בבא פלוגתא דר' אליעזר ורבי יהושע גבי קנין דשכיב מרע בבבא אחריתי [ט] ואי גרס ר' אליעזר בתרוייהו א"כ ליערבינהו וליתנינהו המחלק נכסיו על פיו רבי אליעזר אומר אחד בריא כו' בד"א בחול אבל בשבת דבריו קיימין בלא קנין [טו] ועוד מאי האי דקאמר אמרו

יהושע אומר כו' אלא מדפלגינהו לתרי בבי שמע מינה הראשון הוא ר' אלעזר בן שמוע ועוד דאיה דקאמר ת"ר לוי קונין מש"מ ואפילו בשבת ולא לחוש לדברי ר' אלעזר כו' ואי גרס ר' אליעזר הא אית ליה בסמוך דבשבת דבריו קיימין בלא קנין [טו] ועוד מאי האי דקאמר אמרו

(ה) נדה דף מה. מנחדרין דף נח.; (ב) נדה דף נב. ובמות דף קח.; (ג) חולין דף פ: נדה דף נב. ובמות דף יב: כתובות דף לו., (ד) גיטין דף יד.; (ה) ל"ל חמשא בשיתא, (ו) ל"ל אמרו. ובעב"ק, (ז) [ל"ל יוצא דופן (דף מו.), (ח) [ועי' תוס' נדה נב: ד"ה הלכה ותוס' שם מט. ד"ה ואפ"ה ר' שמעון], (ט) [וע"ע תוס' חולין כו: ועי' תוס' כתובות לו. ד"ה עד].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ממנתו מתנה כי היכי דלעבידו לה מילי: (ב) שם במשנה אלא במשיכה וחכמים אומרים אלו ואלו נקנין באמירה אמרו לו מעשה: (ג) רשב"ם ד"ה ה"ג וכו' אלא בכולהו תקון: (ד) ד"ה רבי אלעזר וכו' ר' אלעזר ס"ל דדברי שיב מרע: (ה) ד"ה ואמר מסוכן כו' ה"ה היכא דעמד. נ"ב ומיהו מ"כ מאלי נקט במעשה דמרוני ומת הא אפילו בלא מת נמי כמו שהקשו תוס' דף קנא ע"ב ודוחק לומר דנקט מת לגורמי דשכיב מרע היה דאין זה ראיה וכמו שהשיבו לו מעם ראיה ברור היה ובמאיר ואע"ג דקנו מינייה ואשמועינן דבעי קנין אפילו במצוה מחמת מיתה וכדאוקימנ' לעיל בגמ' דמעשה דבני רוכל מצוה מחמת מיתה הי' ומה שפי' רש"ב בסמוך מיכה לגמימר דמודה ר"א במצוה מחמת מיתה אינו אלא לפי תשובת אמרו לו [דלא הוה מלקח] מדעשייהו דר"א מלריך קנין אפי' במצוה מחמת מיתה כל כמה דלא השיב ר"א ממעשה דמרוני לפי זה ודאי [יש להקשות מאי ראיה] ממעשה דבני רוכל הלא ר"א מוקים לה במצוה מחמת מיתה ולריך לפרש דאף לפי זה שפיר השיבו דמדנקט והוא בשיב [עשר מנה ומאי נפקא מינה אם] לא לחודיע דממנת ש"מ בלא שיור איתה דהשתא אי אפשר לומר דהמעשה היה במצוה מחמת מיתה דאי"כ [אין חילוק בין] מתנה בלא שיור או בשיור אלא בע"כ דמתנת שיב מרע [לא בעי קנין]: (ו) תוס' ד"ה בודקין וכו' שהגיע **כבר** לכלל שנים ובאו ומהגיא הך בדיקה כל"ל ותיבת וגם נמחק: (ז) **בא"ד** וליכא למימר לשמואל דאם פשטה וכו' דהתם לא קאמר שמואל הכי: (ח) ד"ה וכי מאחר וכו' עכשיו הוא נמי גדול:

רבינו גרשום

עד שיביא שערות ויודע בטיב משא ומתן לא מצי לאסהודי לאחרינא במקרקעי: אלא מעתה דאמרת שמשום הכי מצי לאסהודי משום דמצי לזבוני א"כ פעוטות דמצי דביני כתהנן דר"ג דעדותן עדות. הא לא הוי אלא בן (תשיסר) [שית ושבע]. הא לא מצית אמרת לגבי עדות אנשים בעינן דכתיב ועמדו שני האנשים בעדים הכתוב מדבר ולויכא דתינוקות הן. ולעולם גבי עדות עדותן עדות במטלטלין אבל לא במקרקעי: אמר אמימר.

לשמואל. שיטה מקובלת בשם הרא"ש, ועיין מהרש"ל. ו. דהתם ודאי הוא דאמרינן השתא הוא דבגר שאין בה שום חזקה לומר מצפרא אתו. שם. [ד]הרי היום אין לה חזקה משום דבר לא מנערות ולא מבגרות שהרי היום עשויה להשתנות. קידושין עט: מוד"ש אלא. ז. [ד]ודאי אית לן למימר כיון דאחר קידושין מצאן חזקה שגם בשעת קידושין היו בה. שיטה מקובלת בשם הרא"ש. ח. [ד]הויא לה ביאה זו קידושין גמורין דהא גדלה ושוב אינה יוצאה במיאון. רש"י נדה מו. ט. [וכן] אין אנו בקיאים לבדוק בכל גופה שלא יהו לה שערות דאפי' אחת בגבה ואחת בכריסה ובקשרי אצבעותיה מצטרפים. נדה נב: מוד"ש אלא. י. [ו]למה תלה קושיתו בבדיקת קידושין, אפי' אם לא היו בודקים לקידושין יש להקשות למה לי בדיקה לגיטין. רבינו יונה. יא. [ובודקין לגירושין] דשמא קטן הוא ולא יצטרך לגט ואין ראוי ליתן גט שלא לצורך כדי שלא יאמרו אין קדושין תופסין באחותה או כדי שלא לפוסלה מן הכהונה וכיון שיבדקוהו ולא תביא ב' שערות אין צריכה גט. רבינו יונה. יב. משום דאמרינן בפ' בא סימן (נדה נב.) לא שירבה ממש אלא כדי שיהו שתי שערות שוכבות ונראה כמו שירבה שחור ועל הלבן משמע יותר מן הלבן. כתובות לו. מוד"ש עד. יג. וקאמר ר' יהודה דבעי שישחיר אותו המקום מן השערות ובשתי שערות סגי כדמפורש בפ' בא סימן ולא שירבה ממש אלא שיהו שתי שערות שוכבות ונראה כמו שרבה השחור כלומר דומה כמו שיש שם שערות הרבה. מולין מ: מוד"ש עד. יד. ד' אליעזר אומר בשבת דבריו קיימין אבל לא בחול ור' יהושע כו', אבל ברישא פליגי בין בחול בין בשבת מדלא ערבינהו. גיטין יד: מוד"ש ר' אליעזר. טו. ואע"ג דלר"מ אמרינן בגמ' דלר' אליעזר בחול דבריו קיימים ולא בשבת, מיהו ר' לוי אמתניתן קאי דאתיא דלא כר"מ. שיטה מקובלת בשם הרא"ש.

קמא א ב מיי' פכ"ט מהל' מכירה הל' יג יד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רלה ס"י:

קמב ג מיי' פ"ד מהל' אישות הלכה ז ועיין בהגהות ומגיד משנה סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' מג סעיף ח:

קמג ד מיי' פ"א מהל' יבום הל' טז סמג עשין כא טוש"ע אה"ע סי' קסז סעיף א ב:

קמד ה ו מיי' שם הל' יז טוש"ע שם סעי' ג ד:

קמה ז ח מיי' פ"ד מהל' אישות הל' ז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' קנה ס"ב:

קמו ט מיי' פ"ג מהל' זכיה ומתנה הל' א סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רמא סעיף א:

מוסף רש"י

בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה. לזיבה ואלא מיפשר עוד בתליה אלא בגבן (סנהדרין נה:) חכה בנכסי אחיו, ואע"ג שאין קנין לקטן, הרי קנייה לו ושומתת (נדה מה.). **ואין נותן גט עד שיגדל.** אם בא לגרשה, דקידושי אחיו קידושין גמורין וגירושין של זה אינם גירושין גמורין לאיש בן דעת (שם) שהרי על ידי קדושי אחיו גדול נאסרה וגירושין של זה אינם תופסין להפקיע קדושי אחיו, דקטן הוא ואינו בן דעת (סנהדרין נה:). **דאמר איש כתוב בפרשה.** ואם לא יחפוץ האיש, הלכך קטן לא חלק, אבל אשה בין גדולה בין קטנה (נדה נב.). **דמקשינן אשה לאיש.** לכתיב ואם לא יחפוץ האיש, ולא קטן, ואשה נמי אע"ג דלא כתיב מיעוטא בענין גדולה כאיש, דאיתקש לה לכתיב בההוא קרא ועלתה יבמתו השערה (יבמות קה:). **עד שירבה שחור.** שיהיו שם שערות הרבה (שם יב:) שיוקף אותו מקום בשער, ובמסכת נדה (נב:) מפרש לא שירבה ממש אלא שיהו שתי שערות אלוכות שוכבות וגראה כמו שירבה השחור (חולין כו: וכעי"ז בכתובות לו.). **המחלק נכסיו על פיו.** על פי פאותם ממלק נכסיו לבניו ולא כשאר המורישים שחולקים היורשים כשור (גיטין יד:). **נקנין בכסף ובשטר ובחזקה.** שנכך הן נקנים מן הכרעין, וכ"מ נמי לר"מ אי לאו אקמיניהו בהכי לא מיקנו (שם).

מוסף תוספות

א. [ד]נתאנה לוקח בזוז שהוא חומש למקח ויותר משתות הוא זה. רש"י ב"מ מט: ב. דאין אונאה עד פלגא אבל מפלגא ואילך מיקרי ביטול מקח ויש להם. ב"מ נ. תוד"ה אמר. ג. [ד]אצל מעות שנתן שתות הוא. רש"י ב"מ מט: ד. שאם לא יבדקו עכשיו אע"פ שימצאו לה שערות לאחר זמן שמא בשעת קידושין קטנה היתה וחרשיים לקידושין הב'. רבינו יונה. ה. [וא"כ היה] צ"ל דבודקין היינו קודם קידושין דאי לאחר קידושין אפי' מצאו שערות צריכה גט משניהם דילמא השתא הוא דאתו ובשעת קידושין לא הוו דהכי אית ליה